Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Mevrouw dr. mr. R.M. Letschert
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 45

e-mail postbus@eerstekamer.nl

datum *10 november 2026*
betreft *Vragen over de strategische agenda 2026-2030 en de evaluatie van de KNAW*
ons kenmerk *183050*

Geachte mevrouw Letschert,

De leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 15 september 2026 over de nieuwe strategische agenda van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) 'Bruggen naar morgen; Strategische Agenda 2026-2030' en het eindrapport van de evaluatie van de KNAW.[1] Ook hebben zij kennisgenomen van uw standpunt hierover, zoals verwoord in uw brief van 29 oktober 2026.[2] De leden van de fractie van de **BBB** hebben naar aanleiding hiervan een aantal vragen over het functioneren, de taken en de financiering van de KNAW.

1. De KNAW uit zorgen over de publicatiedruk en de toenemende verantwoordingslast in de academische wereld. De leden van de fractie van de BBB vragen wat u wilt doen om beide te verminderen.
2. De KNAW wordt voor een belangrijk deel door de overheid gefinancierd. Hoe kan zij tegelijkertijd onafhankelijk de belangen van de Nederlandse wetenschap behartigen? Vindt u niet dat wetenschap en kunst vooral autonoom en vanuit de samenleving zelf gedragen en gefinancierd moeten worden? Welke mogelijkheden ziet u om de private financiering te vergroten?
3. De KNAW uit zorgen over inmenging in de academische vrijheid en de vrijheid van wetenschap. Welke maatregelen neemt u om deze vrijheden te beschermen tegen activistische en radicale invloeden, waaronder radicale studentengroeperingen? Bent u bereid de academische vrijheid juridisch beter te beschermen en deze zo nodig in de (Grond)wet en Europese regelgeving te verankeren?
4. Volgens de evaluatie zijn, afgezien van de genootschapsfunctie, geen taken exclusief aan de KNAW toegewezen.[3] Bent u bereid te onderzoeken of de wettelijke taken en grondslag kunnen vervallen, zodat de KNAW als stichting of vereniging kan voortbestaan? Waarom kunnen de onderzoeksinstituten en andere activiteiten niet door reguliere universiteiten worden

[1] *Kamerstukken I* 2026/27, 31.288, S.
[2] *Kamerstukken I* 2026/27, 31.288, T.
[3] Blokhuis, M. e.a., 'Evaluatie van de KNAW', Eindrapport, (in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap), augustus 2026, p. iv.

overgenomen? Bent u ermee bekend of universiteiten op dit moment KNAW-instituten zouden willen overnemen? Zo ja, waarom brengt u dan geen instituten over aan deze universiteiten?

5. Het KNAW-genootschap telt 606 leden, De Jonge Akademie 50 leden en de Akademie van Kunsten 90 leden.[4] Hoe beoordeelt u deze aantallen, gezien de omvang van de Nederlandse academische en kunstsector en de wettelijke taak en overheidsfinanciering van de KNAW? Bent u bereid de KNAW hierop aan te spreken?
6. De KNAW kende in de periode 2020-2024 maar liefst 314 prijzen en 545 beurzen toe.[5] Vindt u deze aantallen verantwoord, mede gezien de hoge organisatiekosten en de financiering daarvan met belastinggeld? Hoe wordt de doelmatigheid van deze uitgaven beoordeeld?
7. Waarom richten de onderzoeksinstituten van de KNAW zich uitsluitend op het snijvlak van de geesteswetenschappen, sociale wetenschappen en levenswetenschappen? Zijn de technische en andere bètawetenschappen niet minstens zo belangrijk voor de Nederlandse economie en samenleving? Hoe groot is naar uw mening het maatschappelijke nut van deze instituten voor de belastingbetaler?
8. De evaluatie spreekt over een toenemende samenhang tussen de KNAW-instituten en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO-I)[6] en noemt daarnaast de Adviesraad voor wetenschap, technologie en innovatie (AWTI), het Rathenau Instituut en de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR).[7] Vindt u dat er sprake is van versnippering op het gebied van advies en onderzoek en dat schaarse middelen en capaciteit beter binnen universiteiten kunnen worden ingezet?
9. In 2024 bedroeg de rijksbijdrage van OCW aan de KNAW € 110,9 miljoen, wat neerkwam op 59% van haar totale baten.[8] Daarbij is geen sprake van een formeel monitoringskader. Hoe wilt u deze uitgaven beter verantwoorden tegenover de Kamer en de belastingbetaler? Welke van de 21 aanbevelingen uit de evaluatie steunt u en welke wetswijzigingen wilt u voorstellen?
10. Alle KNAW-instituten zijn gevestigd in de Randstad en Wageningen. Bent u bereid er bij de KNAW op aan te dringen de vestigingen over Nederland te spreiden, inclusief de grensregio's en het platteland?
11. Hoe voorkomt u dat de KNAW als instituut een politieke of ideologische kleur krijgt? Hoe waarborgt u dat medewerkers en leden van werkgroepen en commissies vrijuit kunnen spreken, ook wanneer zij afwijkende politieke opvattingen hebben? Hoe zorgt u daarnaast voor voldoende vertegenwoordiging van conservatieve en rechtse perspectieven?
12. Hoe voorkomt u dat KNAW-bestuurders ideologisch gekleurde uitspraken doen en dat de KNAW in haar adviezen aan de overheid bij controversiële onderwerpen selectief te werk gaat?
13. Hoe waarborgt u dat de KNAW beproefde wetenschappelijke kwaliteitsstandaarden hanteert en geen ideologisch geladen of vage begrippen gebruikt die de academische vrijheid kunnen schaden? Herkent u zich in de kritiek van emeritus hoogleraar Wim Turkenburg dat de KNAW

[4] Blokhuis, M. e.a., 'Evaluatie van de KNAW', Eindrapport, (in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap), augustus 2026, p. iv.
[5] Blokhuis, M. e.a., 'Evaluatie van de KNAW', Eindrapport, (in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap), augustus 2026, p. vi.
[6] NWO-I is als onafhankelijke stichting onderdeel van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). NWO-I bestaat uit tien instituten en een ondersteunend bureau. Het stichtingsbestuur van NWO-I is verantwoordelijk voor de bedrijfsvoering van de NWO-instituten.
[7] Blokhuis, M. e.a., 'Evaluatie van de KNAW', Eindrapport, (in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap), augustus 2026, p. vii.
[8] Ibid.

partijdig was in een belangrijk adviesrapport over biobrandstoffen?[9] Zo ja, welke maatregelen neemt u om herhaling te voorkomen?

14. Gelden het wetsvoorstel Wet internationalisering in balans[10] en het voorgenomen wetsvoorstel Wet screening kennisveiligheid[11] ook voor de KNAW en haar instituten? Zo nee, of niet volledig, waarom niet?
15. Het KNAW-bestuur heeft enkele jaren geleden besloten dierproeven met apen (niet-humane primaten) binnen de eigen instituten af te bouwen. In hoeverre is dit besluit uitgevoerd? Bent u bereid uw recente beleid inzake dierproeven ook op de KNAW toe te passen?
16. Hanteert de KNAW voorkeursbeleid voor vrouwelijke sollicitanten en sollicitanten uit minderheidsgroepen, ook bij de samenstelling van werkgroepen, raden en commissies? Zo ja, hoe voorkomt u discriminatie en waarborgt u dat de beste kandidaten worden geselecteerd?
17. Zijn wetenschappelijke medewerkers van KNAW-instituten, net als universitair medewerkers, verplicht onderwijs te geven en wetenschappelijk te publiceren? Zo nee, waarom niet?
18. Welke gebouwen zijn eigendom van de KNAW en haar instituten en welke gebouwen worden van het Rijk gehuurd? Zijn de huurprijzen marktconform? Mag het Rijk gebouwen langdurig verhuren aan zelfstandige bestuursorganen (zbo's) en publiekrechtelijke wetenschappelijke instellingen (pwt's), zoals de KNAW en haar instituten, zonder wetgeving te overtreden of commerciële marktpartijen te benadelen? Zou verkoop van deze panden niet beter zijn, vragen de leden van de fractie van de BBB tot slot.

De leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zien met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangen deze graag uiterlijk binnen **vier weken** na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

Drs. Th. W. Rietkerk
Voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

[9] Bronkhorst, X., 'Felle kritiek Utrechtse emeritus hoogleraar op "partijdige" KNAW', DUB, 28 januari 2015, zie https://dub.uu.nl/nl/nieuws/felle-kritiek-utrechtse-emeritus-hoogleraar-op-partijdige-knaw.
[10] Kamerstukkendossier 36.555.
[11] Het wetsvoorstel Wet screening kennisveiligheid valt onder het overkoepelende Kamerstukkendossier 31.288.